

PvdA-steun voor onderwijshervorming

Zo gauw Mark Rutte aantrad als staatssecretaris werd duidelijk dat men hier opnieuw te maken had met een kleine dwingeland die van plan was zijn politieke bekwaamheid te demonstreren door een of andere 'stelselhervorming' door te voeren. Afwezigheid van kennis en inzicht is, dat hadden zijn voorgangers op deze post allang bewezen, daarbij geen last maar een voordeel.

Rutte komt uit 'het bedrijfsleven', dat wil zeggen dat hij ambtenaar bij Unilever is geweest. Op basis van deze achtergrond verzoon hij dat het universitair onderwijs moet worden ingericht naar het voorbeeld van een winkel in zeepjes. Er moet één enorme cafetaria komen, waarin studenten voor een half jaar hapklare brokken naar hun voorkeur inslaan. Volgens Rutte vergroot dit systeem de kwaliteit en efficiency van het onderwijs. Een rationeel argument voor zijn neoliberale bijgeloof heeft hij niet aan kunnen voeren. Zoals altijd bij 'onderwijshervormingen' gaat het plan gepaard met vergroting van de bureaucratie, die weer ten koste gaat van de uitgaven voor het eigenlijke onderwijs, dat daardoor vanzelfsprekend aan kwaliteit wint.

4 Niemand die iets met onderwijs en universiteit te maken heeft, ziet iets in dit plan. De Raad van State noemde het 'overbodig en tegenstrijdig', de Onderwijsraad, de Vereniging van Nederlandse Universiteiten, de HBO-raad, de studentenbonden, vooraanstaande wetenschapsbeoefenaren: allen hebben zich tegen het voorstel uitgesproken. Ook in de Tweede Kamer is er veel kritiek. Maar, zoals Evelien Tonkens al in *de Volkskrant* voorspelde, als vrijwel altijd bij onderwijshervormingen zal deze kritiek weer worden ingeslikt als het op stemming aankomt. Ook in dit geval is de carrière van de staatssecretaris voor de politiek belangrijker dan de kwaliteit van onze universiteiten. Meestal gaat

het dan door omdat de regeringsmeerderheid de rijen sluit. In dit geval lijkt het plan Rutte het te halen omdat CDA en PvdA voorstander van zo'n stelsel van leerrechten zijn.

Het is treurig genoeg dat in het parlement de sterke neiging bestaat om zich niks aan te trekken van breed gedragen en goed onderbouwde bezwaren uit sectoren van de samenleving waarover het ingrijpende besluiten neemt. Dat kan de PvdA-fractie zich in zijn algemeenheid ook aantrekken. Nog treuriger is het als de PvdA-fractie, na al die mislukte onderwijshervormingen van de afgelopen kwart eeuw, deze kans niet gebruikt om verstandig te handelen en daarbij bovendien te laten zien dat zij van het verleden heeft geleerd, maar integendeel deze weg naar de verdere uitholling van de kwaliteit van het onderwijs blijft begaan. Deze keer kan ze niet eens het traditionele excuus aanvoeren dat er een PvdA-bewindspersoon voor een nederlaag behoed moet worden.

BART TROMP
Redacteur S&D

Solidariteit versus eigen verantwoordelijkheid

Onlangs heeft Wouter Bos de financiering van de AOW ter discussie gesteld. In zijn optiek kan de AOW in de toekomst alleen veilig worden gesteld als rijkere ouderen gaan meebetalen. De AOW wordt door veel mensen gewaardeerd als iets van ons allemaal. Dus als er ergens draagvlak voor te vinden is dan is het wel voor voorstellen om het pensioen betaalbaar te houden. Maar dan moeten we goed nadenken over de vraag wie solidair moet zijn met wie en hoe we voorkómen dat nieuwe oplossingen leiden tot onbedoelde (en onwenselijke) effecten.

INTERVENTIE

De laatste jaren is er meer aandacht voor de eigen verantwoordelijkheid van burgers. Terecht, mensen zijn ook zelf verantwoordelijk voor hun leven. De gevolgen van deze grotere eigen verantwoordelijkheid voor het overheidsbeleid zijn nog niet helemaal doordacht. Dat leidt soms tot bizarre effecten. Zo ken ik een bijstandsgerechtigde die in een stadsvernieuwingswijk in Amsterdam woont en weet dat hij op afzienbare termijn moet verhuizen. Om de extra kosten die hij dan moet maken (nieuwe vloerbedekking, nieuwe gordijnen enzovoort) te kunnen betalen legt hij van zijn uitkering telkens wat geld opzij.

Dit jaar werd hij geconfronteerd met de gevolgen van zijn zuinigheid: hij komt niet meer in aanmerking voor kwijtschelding van de gemeentelijke belastingen. Eén van de criteria waarop beoordeeld wordt of iemand voor kwijtschelding in aanmerking komt, is het saldo van de girorekening. Wie méér dan 1.000 euro op zijn girorekening heeft staan valt buiten de boot. De betrokken bijstandsgerechtigde had er financieel dus verstandiger aan gedaan om het geld gewoon uit te geven en bij de verhuizing een beroep te doen op de bijzondere bijstand.

Het probleem is dat draagkracht niet simpelweg kan worden afgemeten aan het al dan niet aanwezige spaargeld. Het zegt namelijk niets over het doel waarvoor gespaard is en over de moeite die men zich daarvoor getroost heeft. Want hoewel je met het ene inkomen veel makkelijker kunt sparen dan met het andere, vind je ook binnen één

inkomenscategorie grote verschillen. En het zou niet zo mogen zijn dat mensen die vooruit kijken en proberen zoveel mogelijk ‘hun eigen broek op te houden’ daarvoor gestraft worden ten gunste van mensen die de boel de boel laten. Dat leidt niet alleen tot strategisch gedrag (gewoon zorgen dat er niks op je giro staat), maar ook tot een premie op het niet nemen van je verantwoordelijkheid.

Een soortgelijk mechanisme kan zich voordoen bij de fiscalisering van de AOW. En dan gaat het over veel meer mensen. Voor mensen die geen (of een kleine) pensioenvoorziening hebben en hun AOW willen aanvullen met een jaarlijkse lijfrente wordt het wel erg verleidelijk om hun spaargeld in één keer uit te laten keren in plaats van het over de jaren te spreiden. Maar ook mensen met een regulier pensioen kunnen de fiscalisering van de AOW ervaren als een straf op spaarzaamheid. Want waarom zou je nog zelf voorzieningen treffen als die vervolgens zonder aanzien des persoons worden afgeroomd?

Dat er op een aantal terreinen iets moet gebeuren (de AOW, maar ook de hypotheekrente-aftrek) is duidelijk. Maar laten we oppassen voor te snelle oplossingen. Sommige oplossingen ogen redelijk, maar hebben bij verder doordenken ‘perverse’ effecten die het soort gedrag oproepen waar nu we juist vanaf willen.

MARIJKE LINTHORST

Redacteur S&D